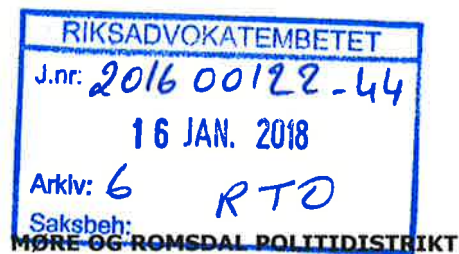

POLITIET

Riksadvokaten
Postboks 8002 Dep.
0030 OSLO

Deres referanse:
2016/00122-031 RTO006

Vår referanse:
201715023-2 501

Sted, Dato
Ålesund, 10.01.2018

HØRING - EVALUERING AV "TRANSOCEAN - SAKEN"

Det vises til høringsbrev fra Riksadvokaten av 21.09.2017 vedrørende evaluering av "Transocean-saken". Høringen gjelder rapporten som er lagt frem av utvalget som har gjennomgått "Transocean-saken" i et læringsperspektiv. Det fremgår av høringsbrevet at Riksadvokaten er særlig interessert i høringsinstansenes vurdering av de 9 tiltakene som utvalget foreslår.

En er noe usikker på om de 9 foreslåtte tiltakene er ment å gjelde kun de større straffesakene som Økokrim behandler, eller om de også foreslås gjort gjeldende mer generelt i politiets straffesaksbehandlingen. De læringspunkter som utvalget har identifisert, og noen av de foreslåtte tiltakene, vil uansett ha overføringsverdi for politiets innretning av etterforskning og irettføring av større saker.

I dette høringssvaret vil en knytte kommentarer til de 9 tiltakene som er foreslått, og en vil særlig kommentere tiltak 9 som gjelder forholdet til andre myndigheter. Dette tiltaket reiser en del prinsipielle spørsmål der vurderingen vil måtte få betydning for politiets samarbeidsordninger med andre myndigheter på en rekke områder innenfor straffesaksbehandlingen.

Kommentarer til det enkelte tiltak:

Tiltak 1 og 2: Kompetanse på etterforskningsteamene - Forsvarlig bemanning på etterforskningsteamene

Tiltak 1 og 2 er å betrakte som gode målsettinger, men spørsmålet er hvordan dette kan operasjonaliseres i forbedringer.

Under tiltak 2 sier utvalget at "Fremdrift kan ikke bli skadelidende på grunn av manglende bemanning". Selv om Økokrim i langt større grad enn politidistriktene kan tilpasse saksinntaket etter kapasiteten til enhver tid antar en at det også i Økokrim oppstår samtidighetskonflikter der den samlede kapasitet er utilstrekkelig til å arbeide med full innatts med alle sakene samtidig.

MØRE OG ROMSDAL POLITIDISTRIKT

Post: Postboks 1353 Sentrum, 6001 Ålesund
E-post: post.moreogromsdal@politiet.no

Tlf.: 70118700
Faks: 70118702

Org. nr.: 974764113
www.politi.no

Det viktige er at beslutninger om dimensjonering og endringer i bemanning av etterforskningsteamene er foretatt på riktig nivå i organisasjonen basert på kunnskap etter gjeldende prioriteringer, og at ikke tilfeldighetene får råde. Det må kreves full notoritet og åpenhet rundt disse beslutningene, der ledernivået må formulere beslutningene og begrunnelsene skriftlig.

I "Transocean-saken" gikk etterforskningen over tid, med etter det en forstår høy turnover i teamet. I en slik sak bør ledelsesnivået fortløpende fatte beslutninger om hvorvidt frafall skal kompenseres, og om det bør gjøres interne omrokkinger i organisasjonen. Også disse beslutningene bør gjøres skriftlig.

Tiltak 3, 4, 5 og 6 : Rutiner for forsvarlig fremdrift - Klare krav til fremdrift ved saksinntaket - Ansvar for fremdrift og ressursbruk under etterforskning – Ledelsens ansvar for fremdrift, ressursbruk og kompetanse

Disse forslagene til tiltak omhandler rutiner for å sikre forsvarlig fremdrift i straffesakens ulike faser. Alle straffesaker av et visst omfang vil ha nytte av gode rutiner for å planlegge og kontrollere fremdrift.

Fremdriften i en straffesak vil være avhengig av at ressursene som er satt på saken er samstemt med de milepæler som etableres for etterforskningen, og det er således nødvendig at rutinene som etableres tar opp i seg både gjennomføringsleddet og ledelsesnivået.

Selv om en etterforskning selvsagt kan ta ulike retninger underveis, er en av den oppfatning at det i de aller fleste saker kan utarbeides en nokså godt fundert oversikt over ressursbehov allerede i sakens initialfase slik at det underveis kun blir nødvendig å gjøre justeringer. En viktig forutsetning for å kunne dimensjonere ressursene i saken er at påtalemyndigheten i en så tidlig fase som mulig klargjør temaene for etterforskningen ved å utarbeide en arbeidssiktelse.

I den kvalitetshevingen som nå skjer i politi- og påtalemyndighet, blant annet gjennom etterforskningsløftet, har en tatt viktige skritt for å bedre systematikken og notoriteten under etterforskningsarbeidet. Slik en ser det har en ikke i hele politiorganisasjonen kommet like langt når det gjelder å etablere gode rutiner med krav om notoritet på ledelsesnivå i større straffesaker. Dette gjelder både den som leder den enkelte straffesak (påtaleansvarlig), og ledere som styrer ressurs. Dette gjør at det kan være vanskelig å etterprøve de beslutningene som er gjort på ledernivå i ettertid.

Kravet om fremdrift bør være sentralt i all etterforskning, men det bør i stor grad være opp til den enkelte politidistrikt og særorgan å sørge for at passende rutiner etableres. Det ufravikelige kravet må være at rutinene ivaretar et krav om skriftlighet knyttet til de vurderinger som gjort i sakens ulike faser, og i de ulike nivåene i organisasjonen.

Slik en ser det svarer Økokrim greit opp utvalgets forslag til tiltak i brev av 15. september som omhandler oppfølging av utvalgets rapport.

Tiltak 7: Særlig viktige påtalespørsmål må vurderes av flere statsadvokater og gå gjennom flere ledd

En oppfatter dette som et konkret forslag til tiltak for å kvalitetssikre at påtaleavgjørelsen i en sak blir best mulig, ved at mer enn en statsadvokat vurderer saken.

Den sikreste måten å få til dette på er at påtalespørsmålet vurderes av to nivåer i påtalemyndigheten, og i så fall må ordningen med full påtalekompetanse til førstestatsadvokatene i Økokrim revurderes.

En kan ikke se at påtalevurderinger i flere ledd innenfor samme organisasjon kan være hensiktsmessig. Det vil nesten alltid være den påtaleansvarlige i den enkelte sak som har best grunnlag for å fatte påtaleavgjørelser i saken. Det at en annen statsadvokat i samme organisasjon erklærer seg enig eller ikke enig i en påtalevurdering kan ha begrenset egenverdi når det gjelder kvalitet. Det viktige er **prosessen** som leder frem til beslutningene.

En ordning der den påtaleansvarlige får utvikle sine vurderinger i en sak gjennom samtale med en kvalifisert kollega eller leder antas å ha høy verdi i et kvalitetsperspektiv.

Dette kan selvsagt gjøres uformelt i det daglige arbeid, men i større saker antar en at det kan være fornuftig å formalisere dette samarbeidet.

Etter det en forstår har Økokrim etablert en ordning der flere statsadvokater blir satt på de største sakene, og en vil da tro at en vil kunne få nødvendige faglige diskusjon rundt påtalemessige og juridiske spørsmål i alle fasene av saken. Ikke minst vil det da kunne skapes et klima for å presentere motforestillinger og motargumenter som kan diskuteres eller utredes nærmere.

Tiltak 8: Ryddig finansiering av etterforskning og irettføring

Utvalget peker på noe viktig under dette punktet.

Omverdenens oppfatning av påtalemyndighets uavhengighet kan bli satt på prøve dersom det kan stilles spørsmålsteget ved hvem det er som betaler etterforskningen, selv om det ikke har sannsynligheten for seg at finansieringen påvirker etterforskningen på noe vis.

En er av den oppfatning at det i og for seg ikke er noe galt ved at andre etater dekker egne kostnader i forbindelse med en straffesak eller hovedforhandling, men direkte finansiering av politiets- og påtalemyndighetens arbeid reiser langt flere prinsipielle spørsmål - selv om det som her er tale om offentlige midler.

Forlaget til tiltak fra utvalget synes å være greit formulert. Finansieringen må være "ryddig".

Tiltak 9: Forholdet til andre myndigheter

Under dette forslaget har utvalget kommet til at "Påtalemyndigheten må sørge for å holde personer fra andre myndigheter som har selvstendig interesse i saken, utenfor etterforskningen og i rettsforføringen av saken".

Politimesteren i Møre og Romsdal vil gi uttrykk for at en ikke er enig i utvalgets forslag til tiltak.

I mange straffesaker er politi- og påtalemyndighet avhengig av å knytte til seg kompetansepersoner fra andre myndigheter, og i særlig grad tilsynsmyndigheter. I mange av disse sakene er suksessfaktoren at en klarer å nyttiggjøre seg denne kompetansen fra sakens begynnelse til sakens endelige avgjørelse i domstolene.

I praksis vil det være de personene som har arbeidet med den aktuelle saken i et annet offentlig organ som vil kunne bringe merverdi inn i etterforskningen og påtalearbeidet, og ikke en hvilken som helst representant for vedkommende myndighet.

En er også av den oppfatning at utvalgets bruk av uttrykket "selvstendig interesse" er noe forkjært i denne sammenhengen. Alle offentlige organer skal være objektive, og oppfatninger som organet måtte ha knyttet til en sak eller lovtolkning i en sak skal ikke være preget av selvstendige interesser, men kan selvsagt være preget av for eksempel fast forvatningspraksis.

Utgangspunktet må være at påtalemyndighetens forhold til andre myndigheter må praktiseres likt uansett hvilke straffesaksområde det er tale om. En kan ikke se at det er spesielle forhold som gjør seg gjeldende for samarbeid med andre myndigheter i økosaker.

Slik en oppfatter utvalgets forslag bryter dette men den praksis og samarbeidsform som er etablert med flere myndigheter.

I etterforskningen av arbeidsmiljø saker er det for eksempel vanlig at politi og arbeidstilsyn er på stedet samtidig, og foretar tekniske undersøkelser sammen. I disse sakene vil representanter fra arbeidstilsynet ofte være tilstede som bisitter under politiavhør, og som bisitter for aktor under hovedforhandling. Dette vil som regel være personer som har hatt befatning med saken som tilsynssak.

For etterforskning på kontinentalsokkelen er dette satt helt i system gjennom en samarbeidsavtale med Petroleumstilsynet og sokkelpolitidistriktene der hovedregelen er at personell fra Petroleumstilsynet reiser ut på installasjonen sammen med politiet, og personell fra Petroleumstilsynet som hovedregel deltar under politiavhør.

Tilsynsmyndighetene har lang tradisjon for både å kunne ivareta sin rolle som tilsynsmyndighet og samtidig gi bistand til politiet. Dette har selvsagt sine utfordringer og svakheter, men endringer i denne samarbeidsformen vil kreve grundig utredning og andre ordninger.

Også ordningen med bistandsrevisor fra skatteetaten må det i så fall ses nærmere på dersom utgangspunktet skal være at denne revisoren har en "selvstendig interesse" i saken.

Utvalgets forslag synes å springe ut av en konstatering av at påtalestyringen i "Transcean-saken" ikke var tilstrekkelig sterk, og at skatteetaten fikk en for stor rolle ved blant annet utformingen av tiltalebeslutningen. Slik en ser det, er dette en av flere konsekvenser utilstrekkelig påtalestyring kan få. Det mest effektive og nærliggende virkemiddelet for å hindre gjentakelse av lignende forhold vil være å styrke påtalestyringen i større saker ved å sette inn mer påtaleressurs.

Utvalget foreslår også at det bør formaliseres avtaler "i den enkelte sak" der andre myndigheter trekkes inn i etterforskningen. En kan ikke se behov for en generell bestemmelse om dette, idet generelle samarbeidsavtaler i de langt fleste tilfeller antakelig vil være tilstrekkelig. En ser likevel at det i de aller mest omfangsrrike saken kan være på sin plass med en samarbeidsavtale for den enkelte sak, eksempelvis "Transocean-saken".

Generelle kommentarer:

En har ingen kommentarer til de vurderingene som utvalget har gjort konkret knyttet til "Transocean- saken".

Utvalget trekker ut flere læringspunkter i sin gjennomgang av saken som utvilsomt kan kommet til nytte i politi- og påtalemyndighet.

Det er vanskelig å være uenig i de tiltak/målsettinger utvalget foreslår i punktene 1-8. Flere av disse tiltakene er allerede under operasjonalisering gjennom den kvalitetshevingen som nå er satt i system blant annet gjennom etterforskningsløftet. For Økokrims vedkommende er oppfølgingen av rapporten beskrevet i brev fra Økokrim av 15. september 2017.

En erfaring som kan trekkes ut av gjennomgangen til utvalget er at det i større saker bør være samme krav til skriftlighet for beslutninger på ledelsesnivå som det skal være til skriftlighet knyttet til det enkelte etterforskningsskritt i saken. Dette gjelder både for påtaleavgjørelser og vurderinger i saken som den påtaleansvarlige er ansvarlig for, og for avgjørelser som tas av andre ledere som styrer ressurser av betydning for saken.

En har for så vidt ingen kommentarer til utvalgets funn knyttet til samarbeidet med andre myndigheter i "Transocean-saken", men en vil advare mot å bruke disse funnene i en enkelt-sak til å iverksette et generelt tiltak som i praksis vil stå i veien for et effektivt samarbeid med andre myndigheter i straffesaksbehandlingen. En er således uenig i utvalgets utforming av tiltak 9.

Med hilsen

Ingar Bøen
Politimester

Ove Brudevoll
Politiinspektør